

Nr. 24.

14. gads

3. jūlija

1934. gads

„Mehs esam kungi muhs' dšimtājā lemē“

Tā teiza wadonis šawā špehzigā runā, kas šalza pahri dšimtās semes laukeem un robešām.

Ešee bija wahrdi, kas dedša katra latweešča firdi latwiško leefmu. Kā pehrtona grahweeni špehzigas bija wadona domas. Wiņu gruhito un agraki nepeeejamo winaš nolika muhsu preekšā.

Jaunais zekšā mums ir škaidrs. Winšā našt no neprahša un šajukuma un eet zaur wišas tantas nedalitu kopdarbu uš šajneegumu kalngaleem.

Ešini zekā mums jabuht weenoteem. Jabuht lihšigeem seedošām dahrsam, kur šahrto magones un roses.

Zit winaš dašchadas šawā krahsu špulgumā un lapu šulibā, bet kašda leeliška kopisteikšme un weenota šaškana! Zit neezigs un nemanits buhtu šāhis atšewiškāis seediņš ja tas šmāiditu pretim šaulei tikai weens. Kašdi neušwehrti palikt winaš raibitee šmaršān impulsi.

Kad eedšifinamees angštākās matematikas li-

kumos un redšam muhsšāibu jonojam no weenas bešgalibas uš otru, tad rodās dašchi fiški išpratnes pawedeeni par atšewiškū weenibu un šahhdu weenibu grupam.

Kas buhtu bešgala masa špeška weeniba un winaš darbš, ja šahhdas weenibas nešastahditu grupu išteikšmi?

Kas buhtu atšewiškšs indiwišs atjannotās Latwišas darbā, ja winaš šawas rošas nepeeliktu kopejā pawedeena wehrpšānā? Winaš nošime buhtu nulše.

Katram no mums šawi špeški un šaprāhts jawirša tā, lai tee netranžetu muhsu tantas kopiteikšmi, lai to krahsa un išpatnibas šastahditu muhsu walšs burwibu.

Tā buhs atšlehga, kas pazels Latwišu pahri zītām tantām. Mehš buhšim wāreni un zeenigi šošošim pahrejo tantu gaitā uš kulturās un labašas dšihwes šajneeguņcem.

Lihšis šāhim mehš uctikām škaidribā, kašds ušdeiwims un darbš darāms šeeuweeti un wišreetim. Internazionalee maldū praweešāi zentās

seeweetei atneimt viņas eedšimtās spējas un
wehleshanas. Gimenes dšihwi tee padarija leht
un nošahdija otrā plahnā, isšweešot seeweeti
ar wihreeti uš zihnu weenā un tani pat plahkne.
Tas wineem bija wajadšigs. Katras gimenes
stiprums ir ugunskurs, kurā sabeg maldu ideju
pawedeeni un auschās spēhšigs nazionals au-
dums, kas pawada katru jauno pilsoni wiņa dših-
wes gaitās.

Jaunās Latvijas domai ir jābūht tai, kura sa-
kaušes muhju fairuščo dšihwi un pazels pagri-
muščo latwiško zehlumu. Katram latweetim
pirmā kahrtā ir jābūht latweetim, un tikai tad
winaš warēs sekmet un attihstīh pahrejo, kas wa-
jadšigs pašdam un muhju tautai.

Plezu, jee pleza ir jāstahjās wihreetim ar see-
weeti Latvijas weidoščanas darbā. Wihreetis
lai zihnās deht materialām un prahta wehrti-

bam. Seeweete lai kurina gimenes ugunskuru,
šilda jaunos latweešču pilsonus un lai stahsta
teem waronu teiku, kas zehla šaulitē Latwiju.
Tad buhs kustiba, kas apstahščanos nepašihst.
Degim arweenu spēhšigati latwiškā šajuhtā un
neatbarihim aušis wilinoscheem un netizamas lee-
tas wehstoscheem sanzeeneem.

Dšihwe ir zihna un na dšimschawas lihds fa-
pam pilna gruhstiba. Wina nepašihst glehwi-
bu un mihtstschauliba.

Mums jāzin, ka mihtstschauliba newar atnešt
nekahdu labumu ne atšewiščkam individam,
organišajai ne arī mehrtim, kahdam jeko muh-
ju dšihwe. Mums ir jābūht nelofameem un stip-
reem šawā gaitā. Tikai tad muhju zehšā ees
tāhni un muhs wehrtēs angsti pahrejās tautas.
Tad mehš buhšim seela tauta un leeli buhs muh-
ju darbi. Tos neišdsešis ne laiks, ne pahripehšis.

M. Spigis

Ras paškreis darams un to nedrihst notawet

Notawets un laika nepadarits darbs aishwen-
laušaimneekam šagahdā šinamas neweikšimes.
Sewiščki tas šakams par wajasas darbā zehle-
nu. Šaikā neretinats šatnauģa lauks, neru-
ščinati kartupeki, waj šdewigā gatawibā ne-
plauts jeens jau šagahdā šaimneekam dāškrei-
pat ihsti juhtamus šaudejumis. No ta šajen-
ščas šwairitees, šwarigotos šejonas darbus,
laukšopibā un lopšopibā, laika padarot.

Šmariga šaimneegibas eenehmuun, bet reišē
arī tahda nosare, kas praša daudš ruhšibas un
puhlu, — zukurbeešču kultura. Nūkstas laiks
ar wikai beeščam notššanam, uš zukurbeešču
šehjumeem atšahjās ne wikai teizamu eepaidn.
Weetumis zukurbeešču attihstiba gausa, un da-
šahadi šaltektu tās paguwušči jau bojāt.

Radikalatais lihdsleklis preš zukurbeešču (arī
zitu augu) šlimibam neapšchaubami laba šop-
ščana un peemešrota mehšloščana. Beetes la-
baki šanemas un šaitektus pahrimar. Paškrei-
šau par mehlu, lai ar mehšloščanu weiznaiti
zukurbeešču attihstibu. Muna newar būht
weenigi war wirsmehšloščanu, bet pehdejais arī
attaiņojams ne tikai tur, kur zukurbeetes tihko
šā pirmo reiši retinatās. Šihmejotees uš šeh-
jumu šopščanu, tad eeteizams, pehš eepēhšias,
beeščati leetot irdinataju, un it ihpašči tur,
kur šajehluščas šiprači dāšchodas šihrumu ne-

šahles. Šaut gan laiks lihds šehim turejās
stipri šaušs, tad tomehr pehdejās deenās šalijis
peeteekošči, lai zukurbeešču šehjumus irdinatu
beš bahšam, ka tee waretu zeešt no šaujuma.
Šur beetes šehtas wagās, irdinatajš šaleto
wīšpahre ušmanigati, šā meetas, kur tās šehtas
uš lihdsenas šemes. Wirmā gadījumā zukurbe-
ešču šehjumi war drihšat zeešt no mitruma truh-
lumā.

Dāšchado zukurbeešču šaitektu aplaroščana
šaleto arī atšeezigas šimikalijas. Un šehit ja-
ašrahdā, ka teem laukšaimneekem, kuri nosleh-
gušči zukurbeešču audšechanas šehjumus ar
atšeezigām zukurfabrikām, — šimikalijas šai-
tektu aplaroščana, wehrtiba lihds 30 šs, uš
šatram dešmit tonnam zukurbeešču, isšneedi
šabritas. Šeepraštjumi šaeešuhst atšeezigā ra-
jona zukurfabrikai.

Zukurbeešču šehjumi beešči zeešč no beešču
muščas poštijumeem. Ša ir nedaudš šihšata
par štalas mušču, tikai dšelteni pelešā šrahšā
eesheltenām šahjam un tumšchatu šwihtru uš
muguras. Beeešču muščas bojā un isarauš
lapu mihtšumus, kuri pehš tam dšekt un lapas
pat notriht no šaknes. Ša mušču šahpuri šar
wairojuščees šibri daudš, tee šabojā wīšas la-
pas, kas uš beešču rašču atšaužas šoti juhtam.
Muščas pirmās paaudjes poštijumi naw tih ših-

stami, bet julijā vaj pat augustā parahdisees otrā paauðse, kas daudz bihtamata. Muškinu pirmo paauðst, var aptarot weenigi tahdā weidā, ka kaspeesch zukurbeeschu lapu apakšpuišē jadehtās oltnas. Tas, saprotams, eespehjamstikai tur, tur lehts gimenes darba spehts un sehjumi nam pahrat leeli.

Spradschi uš zukurbeetem pašlait nowehroimajas apmehros. Tos wislabat ižert ar lahpuu lihmi. Atteezigu drehbes gabalu nohnehre ar mineto lihmi un welf pari angeuit; tikaļ jaewehro, lai spradschus nefabeedetū eepreešč un tee neiswairās.

Deeschu kapratschu waboles šogod nowehrojamas mafatos apmehros, tā pagahjušā gada. Šemigi aptarojams, apputinot zukurbeetes ar gralitu waj kalzija arsenata maishjumu, ar dchisto kaffi, atteezibā tā 1 pret 4. Apputināschanu iswed tahdā kahrtā (ar gralitu), ka to eeweto mušlina drehbes maifinos, un toz paratroi, apputina deeschu rindās. Weena hektara zukurbeeschu apputināschanai ijeet apm. 8—9 kg gralita, un weenreifeja augu apputināschana mafjā no 30—40 ls uš hektara.

Tahlat, jaņem wehrā tas, ka žihā ar zukurbeeschu taitteem, no leela šwara pareijas augu mainas eewešchana. Naw wehlams zukurbeetes atfahrtot weenā un tani pašā laukā agrat par 3 gadeem.

Melnšahjiba šogod nowehrojama wairat šahbās semēs, un jo fewišchi tamdeht, ka autstais laiks zukurbeeschu attihstibu aiškawejis un melnšahjiba kumusi bihtamata. Labafais lih-djeklis melnšahjibas aptaroschanai — jemes kofschana lihds neitralai, waj wahjt šahrmal neatzjai.

Tahlat, jašeto ari kartupeļu lauku šahwolum. Ari šeit jaruhpejās, lai augi kreetni šanemos, kadeht laukšaimneekam janahļ palihgā. Šausmana, ka pahrat daudz neeweeščās wahrbata, kas šhini pamajari un wajasas šahkumā isbewigi attihstijās, jo pašahmot šamehrā wehšam laikam, kartupeļi attihstijās gaušafi, bet wahrbata — ahtraf. Nahšees atfahrtot wehl kartupeļu apmehšanu un pehz daichām deenam lauku aikal noezet. Kartupeļus war drošht ezet ari wehl tad, kad tee ap 10 zentimetrus atschluschees no semes, un pat wairat, nenodarot teem nefahdus šaudejumūs. No fewišchā šwara ari wehl tas, ka egeta, resp. irdinata seme fewi labi uštur mitrumu, šam šhini wafarā we-

tumis bija leela nōšyme. Šimešotees uš kartupeļu apmehšanu, jaishrahda, ka ta ismedama tikaļ tad, kad tee peeteekoiči paauguichi, ka apmetejs neapmet lapinas, jo tahdā gadijumā kartupeļu turpmatā attihstiba trauzeta. Wehlinās kartupeļu šchirnes nahšās apmet apm. 5 reises, agrinās šchirnes, turas jau laikus šahš seedet, reises trihs waj šahetras. Jo auglgaka un mitraka seme, jo eeteizamata augstaka apmehšana, tapehz ka baribas weelu šheit pilnigi peeteekoiči leelu kartupeļu zeru attihstibat. Weeglās un neauglās semēs kartupeļi lahga nezeesch augtu apmehšanu. Un tamdeht gan? — Ušwanda uš augšču neauglgu semi, beešchi boja kartupeļu šahnites, un, pašahmot tahdam laikam, šahbs bija preešč Šahweem daichos šahwijas pagastos, ka nolija maš leetūs, — semi pahreeku ischahwejam. — Tuhlin pehz leetus naw eeteizams apmehšanu isdarit šmagās semēs, jo tad notiktu tā šaugamā „strihšchana“, turas šelas ir teizamas jemes strukturos bojaichanās. Tamdeht janogaida peeteekoiča jemes apschušchana, kad apmetumu ari wislabat war isdarit. Pehz apmehšanas eeteizams lauku pahrstagit, un no semem atbrihwot apmestos kartupeļu lahtūs. Šaimneezibās gan šhini darbam peeschir mašu nošhimi, tomehr eeteizams tas ir. Ka to negrib darit, tad lauru reisi eeteizams iswest mehrenu apmehšanu, žaur to isdodas no šuiltim pašargat šaunās kartupeļu lapinas.

Šaushaimneekem, kuri pašpehjušchi eerihlot daudz maš koptas ganibas, jaraugās, ka tajās nepahraugtu šahle. Kur tas buhtu nowehrojams, wežā šahle tuhlin nopšarjama, ischahwejama seemas baribai, lai dotu eespehju ataugt atahlam. Tapat nefawejotees islihšinamas mehšlu laudšites, turas „išgul“ tikaļ šahli un boja wispahr ganibu šelmani. Naw eeteizams lopus usreij ganit pahr wišu mehšloto ganibu, jo tad šahli wairat nobradās, nekā noehdis. Eeteizams ganibu eedalit apm. pus hektara leelos aplokos, ar tahdu aprehšinu, ka pehz pehšejā aploka noganičhanas, pirmajā jau šahle buhtu peeteekoiči paauguči. — Rastā laika nedrihšit aijmiršt lopeem ganibās eerihlot dširditawas ar wehju un newainojamu ušdeni, kas, deemšehļ, daudzās šaimneezibās netzeš eewehrots. Tapat eeteizami krumi waj aišleeweni ganibās, kur lopeem twertees šuideenas laika tweižē, ja lopus nedien mahjās. Šidewumi par to nebuhs leeli, bet eenahšumi, tā tas peerahdisees wairafās

šatnmeezibās pee mums un ahrsemēs, — dašč-reij kreetni juhtami.

Buhtu wehlams lopeem ari wašarā dot ne-
daudi wahramās šahls, kas tāpat tā jeemā,
nepeezeščhama organisma normalās weelumai-
nas noriņēs. Šweedru dšeedjeri, kuri wašarā
darbojas paštīprināti, ištala ari šahli. Weš
tam šatā šahle, kas bagata ar kaliju, štīpri daudi
patehrē šahls ištahwdašas — chlōr-natriju —
kalija šahlu pahštrahdaščhānai tahdā weidā, lai
neeres to šēmigi ištawditu urinā. Tadehš, ja
šahls lopu baribā nepeetečoščhā daudsumā, ro-
das t. š. kalija šlimības; lopi ehš mehšlus, dšer
wirzu, juhtas nowahjināti un nemeerigi. Pee
apm. 15 šg. deenas ištawtumeem un 500 šg
dšihwšwarā, deenā eeteizami išešdinat 25—30
gr. wahramās šahls, waj uš katrām 5 gowim ne
wairat tā pušmahrziau šahls deenā. Šahš
šadod lopeem rihtos, pirms ištaiščhānas ganibās,
eeberot baribas galdos ištaiščhānai. Šarštā lai-
kā, šahšs paščreij, jaruhpejas par peenahžigu
lopu padštirdišānu, jo šahls pamairo šahpes.

— Šur leekas, ka rudeni peetruhšs ganibu
šahles lopu wajadšibam, eeteizams nekawejošes
šešt Jahnu rudšus, kuri wahjās rudens ganibas
it labi papildinatu. Un šur paščreij ganibas
buhtu truhžigas, ištaišči nekoptās un nemeš-
lotās, lai lopi juhtos peetečošči pahšdušči un
nekrištu deenas ištawtumi — jaišešdina wehš
papildus ari agri šehtā šačbariba waj ašholināš.

Šeem laučšaimneekēem, šureem pee mahjām

taurinšešču augeem, ištaišči baltā ašholinā
bagatas ganibas, — eeteizams ganit ari juhtās.
Wabas ganibas tās it šewiščhi atmatšā, ištaišči
befonam domatās juhtās. Bagatiga šahle un
tuštibas šwaigā gaišā weizina zaurauguščas ga-
las raščhānos, kas pee befona juhtam šwarigs
šaktors. Ganibu apštahški ušlābo ari ehštgrību,
weizina un noštīprina wešelišu.

Šaut gan ganibu laiškā lopi peetečošči štīri,
tomehr ašdas štīriščhānu nedrihštētu peemiršt.
Šeemā, kuktis štahwot, lopeem špalwas peefew
ahreji labi redšameem netištromeem, bet wašatā
ašdas netištromeem naw tīš ehrti eewehrojamī.
Šuwatī apluhšojot, redšetu, ka wašarā no kusti-
bam, šiltuma un puteškeem radušešs šweedru un
ašdas tautu šahrtā apšlahjušī ašdu šem špal-
wam. Ašdas ištawhđumi kopā ar puteškeem ša-
trahjas beesā šahrtā un peekalst, radot t. š. wa-
šaras netištros ašdas nogulumus. Šee aiššp-
štōr poras, kawē ašdas darbibas šuntžijas un ra-
da pat ašdas eekaišumus. Šrauzejumi wi-
špirms rodas šweedru un tautu dšeedjeru darbi-
bā. Štīriščhānu ištariš wišlabaš ar peetečo-
šči ašu biršti, bet wajadšibas gadijumos ari ar
uštēni un šeepem. Ašdas štīriščhānā weizina
lopu aštširgščhānu, ja šee bijušči nowahrgušči,
išteweloščhānos, ja bijušči štīmi, šee peenemas
dšihwšwarā, aug peena ištawtumi, tautu pro-
zents un paštīprinās ari lopu mekleščhānās.
Dšihwinoščhēe šaules štari wišlabaš uš ašdas ee-
darbojas tad, ja ta kopta un štīra.

3. š.

Raščhigatās šahbo štīrišču štīfirnes šmilts šemē

Šmilts šemes štīktās ištaiščības ir, ka bari-
bas weelas un tāpat mitrums aštīri ištalojas,
t. i. noštīgšt šemes dšitakos šahnos un augu
šatnes naw šašneedšamas. Šo šmilts šeme na-
badšigata, waj wairat noštīginata, jo uštēns
šapilaritate wahjata. Un taišni mitrums ir
tas, kam galwenā lomā raščhā. Šr daudi augu.
šureem praštiba pehš mitruma ir leela, peem.,
no augtu kofeem — pluhmem, ašbelem, mašak
bumbeerem, bet no ogulašeem — melnajām
jahnogam-upenem. Šr ari daudi augtu kofu
un ogulaju krumi, šewiščhi daščhas štīfirnes
no wišām, kas šaušumu panes labi. Šai mi-
nam tīšai šaršandš jahnogas, ehrtišogulajuš,

daščhas ašbeku štīfirnes, pa dašai bumbeeres un
tāpat ari štīriščus, šewiščhi štīhboš.

Šas atteežas teešči uš štīriščeem, tad wišus,
kā šemes ištewšles, un mitrumā štā waram šada-
lit diwās štīrišās. Šeemi, kas praša šmaštū
šemi mitratu augšni, kamehr otras panes weeg-
latu šemi, šaušaju augšni. Šee pirmajeem šau-
tu peekaitami wišī šaldee, šeb Španešču štīrišč,
kas weeglā šmilts mašak raščhigi un wehš gaušā-
ki aug, t. i. kofš breešt rešnumā, tāpat šmagalu,
mitratu šemi praša popularais Šeetawas štīriš,
Raščdangas, wišī weikšeti, tā ari dašā aššemju
— aštīmatīšetās štīfirnes. Ari weetejo šaldo
štīrišču šehšlaudši, kā: Dobeles — Šprinštētu,

Edoles un ziti, praša ņmagāku semi, mitrāku augšni. Tahdās semēs šķis šķirnes labāki ražo un, galvenais, neslimo ar sīveku istežēšanu. Augsts gruntsūdens arī vīdām kaitīgs.

Bej šķim „išvehlīgām” šķirnem ir otra, fināms mašaka grupa, kas apmeerinas ar „prastāku” semi. Vīnās labi panes meeglatu, jaušāku smilti un pat smilšū paugurus, ja tīf netrūkst augu barības veelas — šahī un, galvenais — kakkis. Behedejais nepeezēšams, tā ogas kauliņu usbušwei, tā arī koka daščadām funkcijām zihnā pret slimībām, nobreešāmu rudeni u. t. t. Mitrums šķim šķirnem nepeezēšams tikai ogu eenahščanās laikā. Pretejš gadījumā ogas zeeš no ļaunuma, t. i. vīnās paleef sīžinas — mašak garščigas un aromātiskas.

Kas atteežas uš šķirnem, kas mihl meeglatu semi, tad vīnu ir wairaf. Rā popularakās no vīdām buhtu: Lotes jeb Čhnas ķirsis (Schattmorelle), Wentes, Behnineene Čišhenija, Zubta, Amarele karaliskā, Gubena gods, Maija aa-

rais un šarkanee „šastes” ķirši. Šāis šķirnes netikveen smilti labāki aug un ražo, tā pahrejās, šewišķi ņmagās semēs, bet koki neslimo ar ļaulinkoņem peemihščām slimībām. Tāpat no šala un laikā straujām pahrainām tā pawafaros, tā rudenos šāis šķirnes smilti mašak „zeeš”. Tā, Behnineene Čišhenija, Wentes, Amarele karaliskā un zitas šķirnes ņmagā semē beešči seemā iškalt, šewišķi, ja eepreeščejais rudenis bijis mitrs un kofine naw dabužuši peenahžigi nobreeft.

Uhdens zaurļaidigākā un augstākā weetā smilti, pat tīf bahrgā seemā, tā 1928.-29. gadā, Rentes ķirsis un Behnineene Čišhenija ižzeeta.

Kas atteežas uš augščimineto ķiršu šķirnu rajču, tad, lai gan vīnās naw tīf augstas, tā popularajām Deetawas ķirsim ņmagākās semēs, bet ar ļawu agrumu waj wehlumu, tā Zubta un Lotes jeb Čhnas ķirsis, teef stipri peeprofitas un labi šamašatas. Šštāis Deetawas ķirsis, ne warianti, tekoščā smilti ir mašrajīgi un pee tam zeeš no sīveku istežēšanas.

3 Sm.

Diwi teizami lihdsēkli augļu koku pašargāšanai no kaitēkleem

Laufšaimneekēm un dahrskopjeem ļawi augļu koki weenmehr pašargā no kaitēkleem ar lihdsēkleem, kuri nemāšātu dahrgi, bet dotu labus panahsumus. Par tahdeem lihdsēkleem jaatšihst diwi ļausās jeb ķeramās un lihmes jostas, kuri pareisai ušlīščanai weenmehr seko kaitēkļu šamāšanānās augļu dahrjos. Keramās jostas jāpeeleeto galwenā ķahrtā ahbolu taħrpu iškēščanai un tas jāšdara ļaw jūlija pirmā pušē. Mheku štumbreem wišapķahrt janoliħdsina miša 15 zm. platā jostā. Wirs tās tad arī jāaptin 10 zm. plata woiłoka josta. Lai woiłoks nešamirktu, tad wirs tās jāaptin ap koka štumbru pergamenta papirs. Kad tas išdarīts, tad woiłoks un pergaments augščgalā, ne apāščā, jāpeeseen pee koka ar mihštās dšelis šteepules pašlīħdsibu. Sem woiłoka jostam šalajās daudj ahbolu taħtņu un arī zitu kaitīgu kufainu.

Seemā šāis jostas jānoņem, jāšabahšā maišā un ļahdu štundu jāpatur krahni pee 60—70° Š. augstas temperatūras. Behž tam jostas jāuģlobā nahkščom gadam. Wišbiššamāto miš-

šu dahrņu postitāju šalnas tauriņu eeroberščoščanai ap augļu koku štumbreem rudent septembra beigās un oktobra šahumā ļausleef lihmes jostas. Ap augļu kokeem, tuhlin sem ļasarojuma, janoliħdsina wezā miša un jāaptin weenā ķahrtā 15—20 zm. platumā pergamenta papirs. Behedejais abos galos jānoštiprina ar šchnori waj teewu dišls šteepuli. Behž tam papirim pa widu, 10—12 zm. platumā wišapķahrt ļausšmehrē 1—2 mm. beeša „Šochst” lihmes ķahrtina. Lihmes jostas iž deenas jāapšata un radušās pahrejas jānowahž. Newaredamas pahri lihmes jostam nokluht koku kronos šalnas tauriņu mahtites rudeni dehj oliņas uš koku štumbra lejas galeem sem lihmes jostam. Lai pawafari no šķim oliņam iškēkļušēes kaphuri un seedu ņmezernēti jeb duħreji newaretu ļašneegt krona šarus, tad pawafari ķatrā šinā lihmes jostas ļausleef no ļauna. Peeleetojot ķeramās un lihmes jostas, tā arī apmigoļojot augļu kokuš ļapam plaukštot un tuhlin behž nošedeščanas ar kalzija oršenātu, augļu koki no kaitēkleem nezeeš.

Bauskas apfahrtnes lopkopju 10 darba gadi

L. L. Zentralbeedribas organizacija apweenotā un no šchis organizācijas waditā Bauskas un apfahrtnes lopkopības pahr-10 darba gadeem pehžkara laikā. Desmit dšibas beedriba šhogad war atskatitees uš gadi. naw garšch laikā mehrs lauffaimneezibas attihstibā wispah, bet it femischki tas naw garšch lopkopības iskopšchanas un isweidošchanas darbā. Lopkopiba ir weena no tām lauffaimneezibas nosajem, kas wisgrubtae un wislehnat pahrweidojama, kas pat pee loti neatlaidiga un sistematiska darba spēhž rahbit uslabošchanas titai pehž wairakeem gadeem, pat gadu desmiteem. Bauskas apfahrtnes weena dala lauffaimneeku, kureem gan daudž intereschu saistas ar graudkopību, wisus pehžkara gadus tomehr tik nopeetni lehruschees lihdsās graudkopibai ari pee lopkopības iskopšchanas darba, tā tagad pehž 10 darba gadeem tee war jau mest skatu atpatat un raudsitees uš redsameem darba panahkumeem lopkopibā.

Bauskas un apfahrtnes lopkopības pahr-raudšibas b-ha šawu darbibu usfahkusi 1923. gadā ar 8—10 šaimneezibam. Dirmais pahrraudšibas gads noslehgtis par 1923.-24. g. ar 62,2 gada gowim. Beedriba lihds 1926. gadam titlab beedru, tā ari kontrolejamo gowju skaita šinā ir nostiprinajusees, pehž tam atkal beedru skaitis samasinajees. Ar 1929.-30. pahrraudšibas gadu beedribas beedru un kontrolejamo gowju skaitis atkal redsamī peeaug, par to leelā mehrrā japateizas to-reisejam un tagadejam beedribas preetšneekam A. Puhkim. Dāšchos beidsamos gados gan, šakarā ar straujo šweesta zenu šabrukumu, beedriba atkal par dāšchām šaimneezibam šašchaurinajusees, tomehr, neskatotees uš to, Bauskas beedribu patreis war usluhlot par peeteekofchi stipru titlab šaimneezibu skaita, tā ari kontrolejamo gowju daudsuma šinā, lai tā bes trauzejumeem šelmigi turpinatu to nopeetno darbu, kas pirms 10 gadeem šahkts.

Rahdi tad ir šchis beedribas teeschee, pahr-raudšibas darba panahkumi šchajos 10 nostrahdatos darba gados? Weens no šwarigakeem pahrraudšibas beedribas darbības uš-

dewumeem — šekmet tihršugas raschigu lopu eeaudšechanu — Bauskas beedribā ir apbrihnojami šelmigi weikts. Dirms desmit gadeem beedribā bijušchi titai 4 tihršugas bruhnee gowslopi, kamehr tagad tahdu ir 89. No wiseem beedribā eelilpstofscheem gowslopeem tagad puse (50%) ir jau tihršugas. Leelaku daudsumu eksterjera šinā islihdsinatu un raschibas šinā augstwehrtigu tihršugas bruhno gowslopu mehš tagad jau waram šastapt šahhdās beedribas beedru šaimneezibās: L. L. Zentralbeedribas Raudzmindeš farmā, A. Puhka — Bauskas Puhkos, J. Donina — Bauskas Dominos, E. Menzendorfa — Bauskas Erinos, G. Turša — Bauskas Mahžitajmuischā, W. Beinerta — Bauskas Lodenos un Bauskas aprinkla waldes — Sarkanmuischā. Šchis šaimneezibas ir iswehrtušchās neween par labām šugas lopu audsetajam šew, bet ari par wehrtiga waišlas materiala isplatitajam-pahrdewejam plaschakai apfahrtnei. Šcho šaimneez. nošime wehrtiga šugas lopu materiala isplatishanā uš tuwako apfahrtnei nahkotnē wehl jo wairak peeaugs.

Otrs pahrraudšibas beedribas ne mafat šwarigs usdewums — isweidos peena lopu raschas un lahrtot ehdināšchanu tā, lai ar to weenmehrr panahktu eespehjamu, augstako isdewigumu raschoshanā. Rahdas beedribā ir bijušchās zaurmehra peena lopu raschas un lahda ir bijuši lopu ehdināšchana notezejušchos desmit gados, to rahda semak peewestee skaitki.

(Ši. tab. nahkoshā lapp.)

No augšchejeem skaitleem mehš redsam, ka desmit gadu laikā peena lopu raschas leelā mehrrā waitrojuschās. Kamehr 1923.-24. pahr-raudšibas gadā zaurmehrrā no katras gows raschoti 1777 flg. peena, resp. 75 flg. šweesta, pehdeja 1933.-34. gadā jau 2876 flg. peena, waj 134 flg. šweesta. Šahhda zaurmehra raschibas zeshchanas beedribā ir eewehrojami leela (80%), kas ir panahkts ne titai ar ehdināšchanas uslabošchanu, bet jo leelā mehrrā pateizotees ari raschigatu peena lopu eeaudšechanai. Rā lopu raschibas spēhjas ir eewehrojami labotas, neattarigi no ehdina-

Pahrtaisiņas gads	Raschots uf beedribas gada gomi					Patehris baribas weenibu uf gada gomi								uf 100 barib. weenibam	
						Spehtbariba									
	Gada gowiu fairs	Reens kg.	Kautis %	Šveests kg.	Rupja bariba	Witt fljas	Krukšt	Popa	Sahmugt	Sabariba	Šaniba	Popa	Reens kg.	Šveests kg.	
1923./24.	62,2	1777	3,78	75	595	297	21	258	118	183	684	1783	100	4,81	
1924./25.	90,1	1909	3,84	89	607	148	48	196	68	113	843	1827	104	4,68	
1925./26.	144,8	2128	3,74	91	958	216	35	251	244	207	839	2494	85	3,66	
1926./27.	59,9	2320	3,75	100	931	242	81	323	188	114	857	2413	96	4,10	
1927./28.	81,4	2139	3,85	94	962	149	69	218	252	180	878	2485	88	3,90	
1928./29.	83,3	1983	3,72	84	832	226	134	360	138	295	745	2370	84	3,56	
1929./30.	127,9	2538	3,80	110	968	271	125	396	147	296	911	2713	93	4,06	
1930./31.	195,4	2917	3,98	138	1088	422	69	491	275	287	979	3115	94	4,28	
1931./32.	219,3	2916	3,90	131	1015	318	51	369	193	246	968	2791	104	4,68	
1932./33.	187,2	3052	3,98	137	968	207	67	274	223	317	1012	2794	109	4,93	
1933./34.	152,6	2876	4,00	134	1023	190	177	367	201	308	906	2807	103	4,80	

šchanas apstahlu ušlabošanas, to mehš pilgti redšam, šalidšinot beedribas zaurmehra peena tauku šaturu pirms dešmit gadeem, 1923.-24. pahraudšibas gada ar pehdejā 1933.-34. pahraudšibas gada peena tauku šaturu. Šchajā laikā zaurmehra tauku šaturš beedribā zehlees no 3,78 uš 4,00%, kas beedribas zaurmehrā ir atšibštamš šasneegums.

No tabulā peewesteem škaitkeem mehš ari redšam, kā zaurmehra gowš iššlaukums gadu no gada šistematiški audšis, išnemet weenigi katastrofalo pluhdu gadu. Šas leezina, kā beedribā apweentee loptopji ne titai gadu no gada ar šekmem štrahdajušchi pee ganampultu ušlabošanas, bet tit noteikta raschibas zelschanaš ir daudš leelakā mehrā panahkta šakarā ar lopu kopschanas un ehdināšchanas apstahlu šistematišku un neatšaidigu išweidošchanu un ušlabošchanu. No išehdinatāš baribas daudšumeem war špreest, kā toti leela wehriba peegreesta rupjai baribai un ganibam. Šā 1923.-24. gada zaurmehrā šatrai gowij beedribā išehdinatš ar rupjo baribu 595 baribas weenibas, pehdejā 1933.-34. gada jau 1025. Peeaugums baribas patehrinā uš rupjās baribas rehšina 95%, šamehr kopejats baribas patehrina peeaugums dešmit gadu laikā, ir bijis titai 59%, waj absolutos škaitkos no 1783 baribas weenibam 1923.-24. gada peeaudšis uš 2807 b. v. 1933.-34. gada. Šapat peeaudšis ganibas — šahšbaribas patehrinšch no 817 uš 1274 baribas weenibam, waj 56%. Lai gan wai-

rojees ari špehtbaribas patehrinšch no 258 baribas weenibam uš 367 waj par 40%, to mehr peeaugums šchaj baribas grupā ir daudš masats, nekā ganibu un rupjās baribas patehrinā. Šchahds rižibas weids ehdināšchana ir titai apšweizams, wehl wairat tapehš, kā ar to ir panahkta raschibas eewehrojama zelschanaš.

Nošlehdšot šcho iško pahrškatu par Bauskas tuwakāš aptahrtnes laukšaimi, 10 gadu gaitām loptopibas iškopschana, ir šaleezina, kā šchajā laikā loptopibas iškopschanas darbs pahraudšibas beedribā apweentām šaimneezibam gahšis pareišā wirtšenā un bijis patehšiš šekmitgš. Apmeklejoj beedru šaimneezibas un pahrrunajot ar pašcheem darba daritajeem — laukšaimneekteem loptopibas iškopschanas gaitas, wišš wairums apleezina to pašchu, kā daritats darbs ir wainagojees ar redšamām šekmem. Bet reišē ar to, tee pašchi ar panahkumeem wainagotee laukšaimneeki, kureem šamehrā jau augštas ganampultu raschas un leelakā dala jau tihšfugaš lopu, naw nebuht wehl apmeerinati ar šasneegto. Peegreesdamees arween tuwak loptopibas iškopschanas darbeem, tee redš un atšibš, kā lihššchinejee šasneegumi ir titai šahkums uš to, kas wehl šadara un kas štahw preešchā nešasneegšs. Šchi wešeligā atšina ir ari drošchakā kihla, kā Bauskas aptahrtnes loptopji ari nahkotnē gadu no gada ees weenmehr uš preešchu pee tahdeem darba šasneegumeem, kas daritajus eepreezināš un darbu atweegloš.

Sirgu aptalschanas skola

Jau preekšč wairaf kà 30 gadeem leetprateji sirgu aptalschanas jautajumā nahluschī pee neapšchaubamas pahrleezibas, ka pareišas aptalschanas ispratnes truhkums pilsehtās kà uš laukeem nes eewehrojamus materialus saudejumus netikai atsewischkeem sirgu ihpashneekem, bet wisai tautas šaimneezibai. Bet bes tam sirgam fisisklas zeešchanas. Jau tad bija sinams, ka pareišai sirgu aptalschanai, bej ta labuma, ka sirga nags teef pašargats no aplauschanas, nodilšchanas un slihdeshchanas, ir wehl zita, eewehrojami leela nosihme, un proti: sirga audsešchanas nosihme un kahjas pašargaschanas nosihme no preekščlaizigas šaslimšchanas. Jau tad atsinuši, ka pareišs, wajadsibai peemehrots aptalumš, ir leetischkafais lihdsjeks daschadu kahju slimibu nowehrschanai. Lai likwidetu minetos šaunumus 1899. g. bij. Ršanas weterinaru instituta sirgu aptalschanas pašneedsejs, toreisejais Widsemes gubernas weterinarahrstu inspektors nelaiķis R. Kalniņš, atwehra Rīgā sirgu aptalschanas skolu. Minetā skolā usnehma lasit un rakstīt pratejus, pilsonus, ne jaunatus par 19 g. un tahdus, kas jau nodarbojuschees ar sirgu aptalschanu un pašawu isgatawoschanu. Mahzibas laiks bija 6 mehneschi un itdeenas no plkst. 7 rihtā lihds 7 wakarā, atskaitot pus stundu brokastis un 1 stundu pusdeena. Dee skolas bija eerihkotas telpas, sliibu sirgu ahrsteshchanai, tur skolneeki wareja mahzitees sirgu nagu kopschanu un ahrsteshchantu, leetot medikamentus, pahrsenamos u. t. t. Skolas nauda pa wisu laiku bija 36 rubli, pee skolneeka apgehrba, ustura un dšhwofla.

Skolā wareja mahzitees lihds 15 skoleni, rekrutejās, apmehram puše no privateem kalejeem, bet pahreje no kareimjeem, kurus dewa apkahrejeje garnisoni, šefot wisus is dewumus. Šchi skola beidša sawu šwehtigo darbibu 1907. g. un isbeigschanai par zehloni bija skolas ihpashneeka - direktora šlimiba un ari, ka neradās skolas direktora weetneeks, wetrinarahrsts - leetpratejs, pareišas sirgu aptalschanas jautajumā, jo pehz sirgu aptalschanas skolas statuteem, tikai tahds wareja buht par min. skolas direktoru.

Resstatotees uš ihšo pastahweschanas lai-

ku, Kalnina „sirgu aptalschanas skola“ bij eemantofuši nedalitu peekrišchanu sirgu ihpashneeku un sirgu audsetaju aprindās. Netikai weetejee muishneeki un ziti sirgu ihpashneeki mekleja Kalnina sirgu aptalschanas skolu beiguschos kalejus; ari Kreewijas leelakās pilsehtās, gan lopu aissardšibas beedribas, gan ari zitas organisažijas tos iswehlejās šawam wajadsibam.

Dehz pašawles kara pee mums ir wairakahrt runats un rakstits par aptalschanas skolas wajadsibu. Šit man sinams, no Semkopibas ministrijas bija pat atwehleti lihdsjeki, tahdas skolas atwehrschanai. Bet tad radās šchehrschki.

Sirgu aptalschanas jautajums tomehr neaplusā uš ilgatu laiku. 1924. g. laufšaimn. pahrwalde noorganiseja pa seemas mehnescheem apkahrt zetojoschus 5 deenas garus: „Pareišas sirgaptalschanas kursus“. Šchee kurši turpinajās lihds 1933. g. aprilim. Pa šcho laiku notureti 102 kurši. Kurios peedaliuschees 980 klausitaji, no kureem wis wairums ir bijuschī weetejee kaleji. Ša šchee kurši newar usrahdit tik leelu apmekletaju škaitu, kà peem mahjturibas, biškopibas un 3. taml. kurši, tad tas isšklaidrojams newis ar intereseš truhkumu starp sirgu aptalejeem, bet ar to, ka kaleju katrā pagastā ir 2—4, bet pahrejos kursos war rastees klausitaji no katrām laulu mahjam.

Dehdejā laikā ari weterinarahrstu pahrwalde ir šahkusi interesetees par sirgu aptalschanas uslaboschanu. Šā daschus gabus atpakal min. pahrwalde projekteja atwehrt sirgu aptalschanas skolu Šukumā, bet (skolneeku truhkuma dehl) tas naw notizis.

Dehz neweikšmem ar skolu Šukumā, wet. ahrstu pahrwalde noorganisejuse 3 mehn. ilgus kursus Rehseknē. Kuršisti rodotees no weetejās arodskolas skolneekem. Waj min. skolneeki pirms kursu apmekleschanas jau nodarbojuschees ar sirgu aptalschanu, un waj pehz kursa beigšchanas tee peekopj sirgu aptalschanas arodu, naw sinams.

Šā tad, šahlot ar 1907. g. ešam sirgu aptalschanas jautajuma ispratnes šinā gahjuschi atpakal

Bet waj pareišas sirgu aptalschanas ispratnes wajadsiba pa šcho laiku buhtu ma-

finajusees? Preeſch apm. 10 g. mums uſ-
nahkuſchais „motoru drudſis“, kas folijās
ſirgus iſtkonturet, tagad pa daļai pagahjis un
mehs pehdejā laikā eſam gan iſaudſejuſchi,
gan eeweduſchi no ahreenes dauds ſmagatus
ſirgus, nekā tee bija ſenak. Kas ſihmejas uſ
zeleem, tad tee wairak ſchoſeti, padariti zee-
tati nekā agrak. Schahdi apſtahkti praſa
ſirgu aptalſchanas dauds pilnigaku iſpratni,
nekā preeſch 30 gadeem.

Ra taſ teſſcham tā, to dabujām dſirdet
28. un 29. janw. wiſpahreſā lopkopības
kongreſā, kur ſtarp zitu iſſtaneja taſ, ka pat
muſu armijas remontſirgi zeeſhot no pa-
reiſas aptalſchanas truhkuma. Ja taſ no-
teek ar teem ſirgeem, kurus eepehrkot nepee-
laiſch ſewiſchki eewehrojamus nagu un kah-
ju ſtahwotau deſektus, un ka ſcho ſirgu aptalſcha-
na noteek ſem leetprateju uſraudſibas. Tad, ne-
mot wehrā ſcho apſtahkli, naw gruhti eedo-
matees, kaſ noteek ar teem ſirgeem, kureem
nagi eewehrojamā mehrā ſlimi un kur aptal-
ſchanai naw nekahdas uſraudſibas!?. . Eſam
nonahkuſchi pat tik tablu, ka paſiſtam un
leetojam tikai to aptalumu, — pakawu, ku-
ru waj dar dabut weikalā, neraugotees uſ to,
waj taſ atbiſt un ir peemehrots katreijejai
wajadſibai, waj ne.

Minetā kongreſā pahrrunaja ari ſirgu ap-
talſchanas jautajuma nolahrtoſchanu, atſina,
ſirgu aptalſchanas ſkolas wajadſibu, un ka
tahda buhtu atwerama pee weterinarās kli-
nikas Rigā, Pernawas eelā Nr. 19. E. i.
pee eeſtahdes, kura atrodas iſglihtibas mi-
niſtrijas pahriņā; bet lihdselki ſkolas eerih-
toſchanai un uſtureſchanai buhtu nemami no
ſemkopības miniſtrijas.

Lai waretu peeſawinatees wajadſigās ſina-
ſchanas, tagadejos apſtahktos, wajadſetu ne-
wis 6 mehneſchi, kā taſ bija ſenak, bet apm.
9 mehneſchi, jo tik garu darba laiku, kā ag-
rak (no plkſt. 7 rihtā lihds 7 wak.), tagad ne-
warēs eeturet. Ja ſkolā mahzitōs reiſā 20
kaleji, tad 10 gados ſkolu paſpehtu apmeklet
tikai deſmitā daļa no wiſeem Latwijas kale-
jeem, kuri tagad nodarbojas ar ſirgu aptal-
ſchanu. Tadehl no teem leetpratejeem, kuri
nopeetnaki pahrdomajuſchi ſirgu aptalſcha-

nas jautajumu, jau aisrahbits, ka pagaidam
(kamehr ſkola naw paſpehjuſi dot peeteekofchā
wairumā mahzitōs ſirgu aptalejus), buhtu
noturami diwas nedelas gari zelojoſchi ap-
talſchanas kurſi. Schahdos kurſos gan ne-
waretu wiſumā peeſawinatees wajadſigo iſ-
pratni, bet peeteekofchi eepaſihtos ar parei-
ſas ſirgu aptalſchanas pamatprinzipeeem un
buhtu ſpehjigi nowehrſt ſewiſchki rupjās
kluhdas.

Ja ſahſkim gaidit uſ teem ſirgu aptalſcha-
nas leetpratejeem, kurus mums dos wehl
projektā eſofchā ſirgu aptalſchanas ſkola, tad
paees wiſimaj 25 gadi, lihds zeturto daku no
muſu ſirgeem warēs aptalt leetprateji; pah-
rejee aptalſchanas ſinā paliks lihdsſchineja
ſtahwokli.

Beſ tam japatur prahtā, ka wiſumā muſ-
ſu ſirgu aptaleji ir maſmantigi pilſoni un
ka loti daudsi no teem pee labatās gribas
newarēs (lihdselku truhkuma dehl) apmeklet
ſkolu. Tadehl war notikt taſ, patš, kaſ no-
tika ar projekteto ſkolu Tukumā, tad gaidito
20 kurſantu weetā, eerodas — 2. Protams,
Rigā atwehrtai ſkolai ſamehrā dauds leela-
kaſ preeſchrozibas, jo Rigā dauds wairak
ſirgu ar deſektivām kahju ſtahwotnem un ſli-
meem nageem, nekā Tukumā, kopā ar tā pla-
ſchaku aptahrtni. Bet preeſch ſirgu aptal-
ſchanas ſkolas, ſewiſchki tāš ſkolneekem, taš
no leela ſwara. Jo Rigas aptalſchanas ſko-
lā weenā mehneſt peeredſes wairak, nekā Tu-
kumā pa wiſu ſkolas laiku.

Nemot wehrā nupat ſazito, ſirgu aptal-
ſchanas ſkola buhtu atwerama newis Rigas
nomalē — Pernawas eelā, bet ſtarp Ekſport
oſtu un pretſchu ſtaziju. Jo nokluhſchana ar
ſirgu, ſewiſchki klibu, no galwenās darba ſirgu
weetas uſ pilſehtas nomali, ir ſameenota
ar leeleem laika ſaudejumeem u. t. t. Beſ
tam, ja ſkolu atwehrtu ſtarp oſtu un pretſchu
ſtaziju, tad ſpreſſhot no peedſihwojumeem,
bijuſchā Ralnina ſkolā, no walſts puſes pee-
makias ſkolas uſtureſchanai newajadſetu, jo
ſamatka par aptalteem ſirgeem pilnigi ſegtu
wiſus iſdeiwumus. — To paſchu wiſ newar
zeret, ja ſirgu aptalſchanas ſkolu eeweeetos
pilſehtas nomalē.

Kur dabujamas drenu zaurules

Pamatojotees uſ noteikumeem par walſts pa-
balſteem ſemes dreneschanai, meliorazijas de-

partaments paſino, ka uſ ſemkopības miniſtrijas
paſuhtijumeem mahla drenu zaurules iſgatawo

femat minātes zepki. Zenas par 100 gab. zaurulem nonemot jebfuru no ufrāditeem zepkeut: 2" — Ls 2.50, 3" — Ls 3.75, 4" — Ls 5.00, 5" — Ls 6.25.

Mr. 1930. Smihtes par cementam janodod zepku ihpashneeteem — zauruku peegahdata jeem, peeprafot zaurules idot teeshi no zepka jeem, peeprafot zaurules idot teeshi no zepka,

Zepka ihpashneets un zepka atrafhanas weeta.

Wallas bilhehtas walde, Walla	2,70	4,—	5,40	6,75
Luhjainich, Mahrtis, Balmeera, Krasta eela 20	3,20	4,80	6,40	—
Eglits Paulis, Pehjis = Vehraine	2,70	4,—	5,40	6,75
Peibulis, Fridrichs, Turaida, 3. Siguldu	3,20	4,80	6,40	8,—
Saiteinbeugs, Adams, Mantas pag., Bejas = Rumbos, 3. Raumpcehalgu	3,20	4,80	6,40	8,—
Kremeris Andrejs, Pehvaines pag., Draivneekos, 3. Diehlatu	3,—	4,50	6,—	7,50
N./S. "Kallumi", Grihwa, fantoris Rigā, Andreja Pumpura eela 5	2,50	3,75	5,—	6,25
Willajne, G. mantin, Jelgava, Elektribas eela 22	3,20	4,70	6,40	6,75
Laagšindich Elisabete, Beezeres pag., Lašdikos, 3. Saldu	2,50	3,75	5,—	6,25
Ribinens Anatols, Medschotnes pag., Masmeschotne, 3. Pilsrundali	3,20	4,—	5,40	6,75
Rihge, B. Preekulē	2,70	4,—	5,40	6,75
Zemerts, Anna, Padures pag., 3. Ruldigu	3,20	4,80	6,40	8,—

Zena par 100 gab. zaurulem latos, cefranujot wagonā.

	2"	3"	4"	5"
	2,70	4,—	5,40	6,75
	3,20	4,80	6,40	—
	2,70	4,—	5,40	6,75
	3,20	4,80	6,40	8,—
	3,20	4,80	6,40	8,—
	3,—	4,50	6,—	7,50
	2,50	3,75	5,—	6,25
	3,20	4,70	6,40	6,75
	2,50	3,75	5,—	6,25
	3,20	4,—	5,40	6,75
	2,70	4,—	5,40	6,75
	3,20	4,80	6,40	8,—

Nauda par zaurulem cementajama weena no pasta krahtkafem, waj Latvijas bankas nodakam meliorācijas departamenta pasta telefona rehtina

waj issuhtit uš pašuhtitaja norahditu staziju peh usdotās adreseš.

Padomi buhtwneeziba

**Beš autora atkaufas ašleegts pahr-
drukat waj taškit ištivilumus.**

3 a u t a j u m s: 1. Šaimneeziba efošja dnto šopu kusti, kas atrodas pegahšē un ir cerakta seme, tā ša škai weeni šahni un weens gals atrodas wirs, femes, grihu pahrbuhwet par šello. Kuhtis šamehri 54×24 pehdas. Wirs kuhtis grihu buhwet šaribās šahuhni, šuru paplašinašahnu eerakuma pušš. Šahuhna dala, kas atradišees wirs kuhtis, ašfowlšahnu grihdu nelikšah, bet tās weetu ipilidis kuhtis greekti. Šohs kuhtis greektus (šahuhna grihdu) grihu šit no 2 žolku dehteem uš šola šijam. Šohs kuhtis greektus no wiršpuseš, tas ir šahuhna grihdu grihu padarit ugnušdrošahns. Luhsdu pahšaidrot, ar šo un šahda šahšahwa to waretu panahšt un šo nebojatu širgu pašawi, wobot šahuhni šaribu? Rahda rešruma un šahda attahšuma buhtu jaleel šijas?

2. Pagraham, kas atrodas šem klehts, ir šola greekti. Tā ša šola greekti aštri šawušt, tad domaju leet betona greektus uš dšelis šijam. Pagraha šamehri 24×18 pehdas. Šaripšha šarip pagraba greekteem un klehts grihdu, ir 2 pehdas. Waj ir eepšehjams, nepšehšahot klehts grihdu, ešleet pagrabam greektus? Šit dandi, zil leela šiju wajašfetu? Šit winaš malšatu? Šit išeetu zementa šahahdeem greekteem?

Šeb warbuht šohs greektus waretu šakši šola betona? Ja waretu, tad šahdās atteezibās janem materiāli betona pagatawošahnai? Šit dandi wajašfetu zementa šahahdeem greekteem un waj šahahdi greekti ištahktu weeglaki un šiltaki?

3. Luhsdu pahšaidrot, waj weššaimneezibai ar šemes šlatibu 25 ša, bei mešah, ir tešiba šanemt

buhtwmaterialus, eštu pahrbuhwet par pašeminatu taški un zil leels šahš pašeminajums?

Abonentis.

Atšilbe (abonentam): 1. Par maj ešat aparaktižušah pahrbuhweejamo kusti. Naw šinams waj kuhtij pašija ari ir un waj jumbat ir jumba krehts, waj naw. Ja ir, šur tas balštas — ir greekteem waj šegnam. Pehdeja gadijuma wajašfetu buht drempelem, kas no leela šwara greektu šloga apreššinahnai.

Šawos apreššinos peenemšah, ša kuhtij pašijas naw un jumbš ir beš drempeša, un beš jumba krehtla. Tā parasti, šil šahurām eštam šenā mehdša buht.

Tā tad, leelot šijas il pa 1 metru šawa šarjā, pa widu mehrojot, pehdejas wajaššes 28 žm. rešnas, šewugāt apatas. Šai waretu ušnaglot lihdšetu grihdu, tad šijas wiršpuse un apašahpuse, pa nošahorešjumu jayeetešah. Ša leeto apšahgetas šijas, tad pehdejo šamehri buhtu 25×22 žm.

Rad šijas noliktas greektos, tad šent šijam japeešrahda apmetums, eopreektah nošepot un pee šijam peenaglojot, pateemu drahšah audumu ar 2—3 žm. leelam ašim. Še šabi, ja ari šijr apatašpusi širms drahšah auduma peenaglošahnas apšit ar darwaino šumtu wabi, tad mištrums no apmetuma neešahštees pehdejas. Ša nu papes šahim apuškam nelšnahktu, war ištaki ari beš. Šijas ir rūpjas un apmetums šamehri plahns, šamdeht mištrums nekahdu eešpaidu neatšahš.

Rad drahšah audums šingri nošepots un pee šijam peenaglots, pehdeja widu wehl ar drahšah pa-

lihdifidn usseen us lahtis, tura nowestota spraugas widn — fijas gatunā un galos atbalstas us krutam fijas nowestotām lahtim. Pehz tam sagawo jawu, nemot us 1 d. portl. zementa 3 d. grants. Ar leelo muhneela galbu jawu peegez pee feeta un wektot us fawu pusi, jawu aistlej aif brashču auduma. Šchim uswilkumam ļauj aplakti, pehz tam peegubina ar to pašču jawu pa wirs-pusi, bet pa apakšpusi ar jawu, nemot us 1 d. portl. zementa 3 d. bšehta kaska un 9 d. tihras grants.

Šchahds apmetums 3 gm. beesumā, pehz nolafšanas ir istrugis un pasargās fijas, tā ari gres-tu dehtus no sapuhšanas. Tahdi gresiti, eestnot muhri leetamos fiju galus bitumem papē „Bitumol“, kalyo yat lihdj 100 gabus. Weerigi, tā sijant, tā gresitu dehteem jabuht wairal gabus schumufšeem.

Tai kuhis gresiti ari no wirs-puses buhtu ugund-droschi, jarihtojas sekošdi:

Kad gresitu apakšhejais apmetums isschuwis (to pehz usstrahdaschanas, fewischi pirmo ar portl. zem, faturu ween, wajaga wairafas deenas laisiti un turet mitru. Dros apmetumu ar kaska peebewu laisiti newajaga) nonem lahtis un gresitu wirs-pusi nolahj ar 5 gm. beesem seimerekem dehteem. Pehbejo wirs-pusi wehl nošeds ar 3 lab. junta papi. Pehz tam dehtos sabden 7½ gm. garas naglas tā, lai wirs dehteem paliktu ahrā 3½ gm. gari gali. Naglas eebšenamas 20 gm. ļawstarpeja atstatumā us wišam pusēm, zenschotees fanaglot lauru dehli. Pehz tam pagatawo betonu, nemot us 1 d. portl. zementa 3 d. grants un 5 d. oļu firnu un wupu leelumos. Pehbejo 5 gm. beesā lahtis aspilda us gresiteem un fewischi stingri nobleede. Pehz tam betons laistams ar ušdeni un turams mitrs 1 ne-detu ilgi.

Braugot pa schahdeem gresiteem ar wifunru, pa-jaga brauzamo daku nolahht ar 3 gm. beesu pelawu lahtim.

2) Ari pagraba gresiti ar augšā apakšā meidā pagatawotu apakšpuses apmetumu, ir is-trugigi.

Ja grēbat pagraba gresitus betonē starp dšelfs dub. T fijas, tab nemot wehā nepezeeschamo us-pildijumu siltuma deht, pohbejas jānem Nr. 15, tas ir 15 gm. augstas. Šahs gresitu ļantajumā naw ļaibdebas, tur balstas klehts grihda un apsirtnu ļaturš? Š aprehēnos peenemu, tā tee pagraba gresitus neapgruhtina.

Tā tab leetot pagraban pahri dšelfs dub. T fijas Nr. 15, it pa metru ļawā starpā (ja buhtu pa pagraba widu pašja us balsteem, tab fiju ļa-mehri buhtu tika Nr. 8, tas ir 8 gm. augstas), be-tona gresitu beesums jānem 7 gm. beesumā, beš drahtim. Betons sagatawojams, nemot us 1 d. portl. zementa 2 d. grants un 4 d. oļu, 1 nedetu betona gresiti laistami ar ušdeni un ušturami mi-tri pa wirs-pusi. Weidnu dehtus war isnemt no apakšas pehz 2 nebelam.

Pehz betona isschuhšanas, wirts war upildit ļagu klabas waj pelawās 30 gm beesumā un wirs-pusi nolahht ar welenam. Ja klehts pagrabda nebuhtu wehbinama, tab pildijumu waretu peebli-ber lihdj klehts grēbat. Tomehr wehbinaschana nepezeeschama. Rā betonechana, tā uspildijuma cetrachschana ļaifara rahvus 60 gm. platajā pa-

grihbas telpā. Tas ir grēhts darhs, bet tomehr is-darams.

Sijas Nr. 15 wajabšes 6 gab. ā 6,30 m. garu-mā. Tas ismakšas ap 2s 130. Dub. T fijas Nr. 8, ismakšatu tika 2s 65, — ari pašju eestaitot. Portl. zementa wifem gresiteem, augšminetā fa-stahwā, wajabšes ap 5 mugas.

3) Wezfaimneeki, ehlu remonteem war kofus ļa-nemt weenigi par pilnu taksu un ari tikt tab, ja peenas pagastwalbes apleezibu.

J. Straufs.

J a u t a j u m s: Duhdu pašaidrot: grihu zelt dšihwojamu ehlu no kaska kleka 36" garu, 30" pla-tu un 10" augstu ar juntistabu. Pee leechanas domaju isleetot wezu ehlu kegeku dafas, ļadot ar ½ un sikhafus gabalus, tā ari Daugawas radšču smalkumu. Waj minetās kegeku dafas wehlat ļauni neatsaukšees us apmetumu ahrfeenas, jo esmu dširde-jis, tā tas pee reisēs atihstot muhra pawi. (brant-ti) un atihstot apmetumu? Un waj radšču dafas uetures mitrumu seenas un nelaidis ļalu ļauri? Ahrfeenu ļehjums domās 12", neestaitot ahrjeo apmetumu un eesthejo 1" dehtu oderejamu ar ap-mechanu, atstahjot gaisa spraugu ļatas beesumā. Waj schahda rihziba buhtu pareisa un waj seenas beesums atihsti noteikumem par ugund-droscham ehlam? Waj isdwigal un labal nebuhtu, ja ahr-feenas ļehjumu taistitu atteezigi beesatu, beš koka odere, jo kofmaterials man grēhtot peeejams nekā muhra? Waj augšminetee kegeku un radšču smalkumi maš buhtu noderigi ahrfeenam un waj tee labal nebuhtu isleetojami sikhēfšeenas, itabās?

1) Jil beesu ļehjuma wajabsetu ar un beš ode-rechanas augšminetāi ehlat un waj minetās muhra ļehjums 10" nebuhtu par semu, jo koka da-las buhs — weens wairags spahru nositpinascha-nai?

2) Jil beesu un zil dšil jamuhre pamats? Seme — smilšchams mahs. Kahdā proporzija ļapeleeto zementis pamatam un leetajam muhram un zil pu-du wajabsetu?

3) Jil daubš fiju wajabsetu augšminetāi ehlat un ļahda reķunuma? Un zil beesas seenas buhtu taistomas juntistabai, domats koka, un zil. reķnas fijas pohbejai wajabsetu?

4) Ja ugund-droscha ehla pagatawota pehz pa-stahwošdeem walhs noteikumem, — waj war ļa-nemt dšehschamo daku, ja naw aishchums Semes banka, neļatotees us to, tā mahju pagatawošchana-i ir taikis aishchurums zitas bankās? Peeshmeju, tā aishchums Semes banka ļaistis ar leelan for-malitatem un tas war ļoti eiligt un wiļu ehlu pa-gatawošchana-i — naw tihdaubš lihdšeku. Seme 10 ha leela. Wezā dšihwojamā ehla kuhit nelectoja-ma.

J. S. Schrenē.

Atbilde (J. S. Schrenē): Kalka kleki ahrfeenam leetot kegeku gabalus un it fewischi radšču smalkums nelahdā gadijumā nedrēhki. Wirnee noluhstot seenas. ahrmalas, likti tura apmetumu un kala to atpēsch. Tee buhtu nekaitigi weenigi 5 gm. atstatis no seenas ahrmalas. Tā ka ke-geku siltuma jeb aukstumu ļaurļaschanas koefizientis ir labals, tā smalkas grants kalka klekim, tad se-na buhs ļaurļadigala, tā tajā pašā beesumā is-betoneta smalkas grants kalka kleka seena. Radšču smalkumi seenam kala ļaurļadibu eewehrojanri pa-

leelina. Tä tab abas schis mantas peelaishamäs weenigi eefscheenäs, pee tam neaprobeshotä dau-dsumä, jo seena stary weenu un otru siltu telpu ne-wihhids.

1) Ja jums koka materials gruhiti dabujams, taitat koka ahrseenas 15 zollas beesas weenigi no smalkas grants kasseem un portl. zementa peede-was, lä tas siski aprahdits un wajadsigais mate-riala daubsums usrahdits preetsch 1 kw. metra grahu „Lehti un isturigi buhwweidi“ (un ehlu projekt) 3. isdew. Seena faebesinafees tilai par 3 zollam, bet totees atbritis dehtu odere un beesais apmetums wirs skaleem. Ari siltunra siinä 15“ beesä koka seena buhs pat labata par kshudaini peesrahdatu oderejumu.

2) Smilshainä mahlä pantati jabuhwä wismas 90 zm. dhfi. Tas nenashme, ka wisw dsums buhtu jamuhre waj jabetonä. Apakshadatu war peepil-dit ar tihru smilti woj granti lä tas norahdits angsham, grahmata rakshä: „Kä jabuhwä lauffaim-neehtas un pilsehtu maso mahju pantati.“ Se-wirshä wehriba peegreeschama pamatgrahwuju pla-tumam. Ehtas pamatu sahl muhret apm. 20 zm. sem semes wirsahrtas. Kä pehdejo, tä ari wirs-pamatu muhre weenigi ar portl. zem., grants ja-wu 1:14. 1 nedetas ilga ruhpiga loistishana ar uhdeni un apseghana mitreem maieem, fewishki nepeegreeschama. Tilai tab eeguhim wajadsigo is-turidu un jawa nebhsh irdena.

Ziflata pehz, labi ja wirspamatu iswirsa 4—5 zm seenai ahrpuke preetschä. Protams schis iswir-sums janofed ar stahda flakshiti, lai leemas uhdens nepakshu sem seenas pa wirspamata iso-lazijas wirspuü. Ari tahdä zelä koka ehlam sa-puhit apakshjee wainagi.

3) Greeteem wajadses 12 sijas 10×22 zm. fa-mehros. Ja tahdä famehrä sijas nebuhtu, war lee-tot ari 10×20 zm famehros.

Jumta istabu ahrseenas jataifa tilpat beesas lä parastäs ahrseenas. Jumta sega fewishki juhta-aru kala aifargu nebud un tamdeht daschus zm. no feenas beesuma eetaupit naw nosihmes.

Tä lä koka materials jums gruhitat peejams, leetojat koka betona 20 zm. beesumä. Warat tai-sit ari dehtu seenas ar kuhdas waj klaidu pilbi-jumu widä, bet tahds weids juhtu apstahkos dro-shi ween isnahs dahrgäks. Lai nodroschinatos pret behtu eeweeshanos, pilbijumä, nosedsat grishdas un feenu saduras ar smalkas drahts andumu, lä tas aprahdits angshamin. grahmata.

4) Par ugunsdroshas ehtas uszeshanu jums ir teesiba faarent tä sanzamo dsheshano daku ti-lai tab, lad ehla buhs jau uszelta. Alteezigo su-mu war nodshst no kait lura parahda Walfis se-mes bankä, lai tas buhtu nemts meliorazijai waj kahdoi zitai wajadsibai. Ja nu jums netahda pa-rahda Semes bankä nebuhtu, tad ikkums pareds teesibu peesahkirtu dsheshamo daku faarent no han-tas nandä. Bet ari tas eespehjams weenigi pehz ehtas uszeshanas un akka lastahdshanas par to.

J. Strauß.

J a u t a j u m s: Laipni kuhdu juhs eweretot laitraksta „Brihwä Seime“ wehtigajä peelikumä „Semes Spehls“ atbildi uj sekojoshu manu janta-innu:

Waj drihtit nowirsit upes tezeschanas wirseenu (upes platums apm 2—2,5 m.), nowadot to pa jaunirakta awlnt. Upes nowirshana nepeegrees-

schama daubju nowadgrahwu eerihschonanai un lihds ar to plascha rajona plawu nosufinashanai, kuras pehdejä laifa pahpuwojas. Bes tam upes nowirshana aisturetu apm. 30 ha leela esera aif-angshann.

Upes nowirshann negrib daschi lauffaimneeki. aifbildinotees weenigi ar to, ta no upes nemot uhdeni, kait gan mahjäs ir akas un dhfi.

„Dr. Semes“ abon. J. G. Esere.
Atbilde („Dr. Semes“ abon. J. G. Esere):
Saklana ar noteikumem par grahwju un zitu uhdensbuhwu eerihschannu us fweeschäm semem se-mes nosufinashanas un apuhdenoshanas noluhkos (Lit. fr. Nr. 190 — 1925. g.), ir attants grahw-juš un zitas uhdensbuhwes eerihsot ari bes scho semju ihpashneeku peetrishanas. Luhgumi deht at-kanjas eefneedsami aprinka meliorazijas komisijas preetschshdetajam, las ir ari aprinka walbes preetschshdetajam. Luhgumä jauwahda meliorazijas darbu mehrtis un apnehrs, darbu ihweshanas kahr-tiba, sagada, ais labums, semes platibas, tahdas tiks aifemias ar iswedameem darbeem, lä ari per-sonas, kuru teesibas usachmums aifklar. Luhgu-mam japeleek meliorazijas projekt un malkas ap-rehtshis. Luhdejam japeerahda, ka wina semes no-sufinashanas darbi naw leetberigi ihwedami bes paredstas fweeschäs mantas aifshahshanas. Id-dobot atlanju, nem wehrä, zil ihwedamee darbi be-rigi weetejam apwidum, waj tee leetberigi ihwedami un waj tee nenahl par launu zitu semju ihpashneeku swarigam interesem. Bes ween-oshanä ar semes ihpashneekem naw attants walejus grahwjuš eerihsot pagalmos, dahrtos, parkas un weetas, kuras apuhwetas ar ehlam un akam. Eerihsotot grahwjuš us fweeschäm semem, ihwehlams tahds wirseens, las wismasal trauze scho semju ihpashneekus. Par fweeschu sem-ju leetoshanu nowala ikgadeju atlihdshibu waj ari to noteiz weenreisigäs ismalkas weidä.

Semes ihpashneekam, tura labä eerihsoti grahwji waj zitas uhdensbuhwes us fweeschas semes, ir pee-nahkums gabdat par wina kahrtibu, lä ari eerihsot un usfuret siltus pahri grahwieem wisas weetas, kur tee krusojas ar zekeem. Ja tas neteel peenah-zigi darits, tad to war idarit semes ihpashneeks un atlihdshibu peeprait teetas zelä.

Aprinka meliorazijas komisijas sehnumus, leetä eeinteresetam perionam, ir teesiba pahrsuhdset walhs semes meliorazijas komisijai, las tos klata gauri tahdä pat kahrtiba, lä aprinka komisija, t. i. usajzina ari eeinteresetas personas. Walhs komi-sijas sehnumus ir galigs un naw pahrsuhdsam.

Kä redheet, leeta naw til weenlahrtshi ihwedama; ta malkas daubš laifa un puhru. Labasi bhtu no-dibinat meliorazijas faheedribu un luhgt meliora-zijas departamentu isstahdat projektu un malkas aprehkinn, to pee leelakeem meliorazijas darbeem d-ts ari dara bes malkas Tahdä gadieenä war ze-ter ari us walhibas pagalstu, darbu ihweshanä. No-dibinot meliorazijas faheedribu, buhs daubš weegla-ti ihwesi nodomatos darbus, ari neattarigi no da-shu lauffaimneeku eereepibas, ja to prahs wispah-rejs labums. — Meliorazijas faheedribas apitpri-na un usrauga meliorazijas departaments, Rigä, Dirnamu eelä Nr. 31. — Noteikumi par meliora-zijas faheedribom atrodami lit. fr. Nr. 191 — 1925. g.

—wis.

Lauku seeweetei

Belruschkite

Par wehrtibam un wehrteschanu

Mehs lepojamees ar muhslaitu sinatnes un technikas sajnegumeem, kas padara dsihwi weeg-laku, bet atstahjam nowahrtâ jawu raksturu. Mehš beeschi uswaram dabas spehkus un kaipinam tos samâ labâ, bet saudejam zihnâ pašhi ari jewi. Mehš wiši esam aismirjušchi, wehrtet — ne tikai seeweetes ween. Seeweetei ir daudj gruhstaf wehrtet, nekâ wihreetim, jo wihreescha doti likumi pašauli walda un wihreetis naw radis ar seeweeti rehkinatees kâ ar jew lihdsigu zilweku. Tadehš seeweetei beeschi ween zits nekâ neatleef — kâ pašlaušit. Un tomehr — buhs seeweetes, kas wehrtēs, ja ari winâm tadehš weenâm jawu zeku eet, jo winas newar newaret.

Katrai parahdibai dsihwē ir saws zehlonis. Beeschi mehš dsihwē ijdaram tahdas kluhdas, kurâs islabot wairs newaram un tad pašakam — tag bija nenowehrschams liktenis, bet pateesibâ mehš ne wehrtejam, neredsam jawu kluhdu un wiau nenowehrschamo jeku. Mums pašahwigi wajadjetu kontrolet sawas domas un juhtas un wišu tumšcho un kauno apšveest jau pašchâ faktumâ, jo tad tas nemaj naw gruhiti. Mehdi jagit — fatrâ zilwekâ mausch swehrs un wai sam, kas winam waku kauj — to agraf waj wehrlaf schis swehrs pašchu saplošis. Zitus eenihsdams, skaudams un apmelodams wehl neweens naw laimigs jutees. Tagad beeschi mehdi teift — nu ir brihwī laiki, tagad wairs naw jarehkinās ar wezeem aishpreedumeem. Bet waj tahdeem teizejeem, dsihwē beeschi neet tâpat kâ tam wešhajam karewim, kurich juku laikos brihnijs, tadehš tagad newarot abhelu jaru laust, jo tagad taš esot brihwīda. Bet muhšchigās wehrtibas nekaujās apimeetes un nahš laiks, kad daudji no šcheem teizejeem šalaušch pašchi jawu dsihwi, nerekhinotees pat ne ar wezakeem.

Weidosim jawu raksturu arween labaku un

daitaku. Mums jazenšchas isweidot jawu raksturu lihdsi tahdai pilnibai, ka kaunakâ gadijum mehš waram buht — tikai nelaimigi, bet nekâ newaram buht nekreetni. Un waj tas tif neašpehjami? Man leekas, ka tas nemaj naw gruhiti, jo muhšu šentschi mums atstahjušchi wehl le-laku mantojumu, nekâ eefoptos laufos paš wehrtos lihdimus.

Šentschi mums atstahjušchi jawu tradiziji spehku, kurich muhs wada us labu daudšre mums pašcheem nedomajot un nesinot. Ir kâda wara, kas špeesch darit tâ un ne žitadi un weennmehr ta wada muhs us labu. Laušim schi spehškam waku, jo tikai tad mehš buhšim šenlatweeschu zeenigi pehznahzeji, jo wineem nekâhds dsihwes šmagums newareja pašikt draudschs. Un kur tad muhšu dainas un pašakaf Pat tas, ko tagad jauz par mahhtizibu, šen daudšreis bijuši ne mahhtiziba, bet behrnan šaprotamâ weidâ isteikta pamahhtiziba. Zeels i audšis, behrns šaprata, ka wišs tas naw nopeeti nemams, bet behrnibas eespaids pašika un wišu muhšchu un zilwekam bija škaidrs, ko wadart un ko ne.

Waj tur naw atnemeem jabrehz, ja tagad is audšinati un daudšreis tif gruhiti školotee behrn pašaka — naw wehrtis dsihwot, ja wišs dsihw neet pehz wimu gribas. Tâ war runat tika behrakstura zilweki, jo, kas jewi apšinās muhšchigās swehtibas, tas weennmehr atradis šawai dsihwei nošhmi un attaisnojumu. Ša ari wina pašchâ dsihwē, warbuht, nebuhstu laimes, tad ja wehl paleef eespehja ziteem labu darit, mašina kaunu un zeešchanas pašaulē. Tikai glehwuli war uskraut sawas zeešchanas ziteem, šaweem tu wineekeem, pašakot — naw wehrtis dsihwot Štarp teem, ko šentschu mahte-dainotaja-wehrte-taja audšinaja, gan tahdu nebija.

Behdeja laika beeschi dsird pahrmelumus gref

näm, lutinatäm mahtes meitam. Ir nenoleedjams, ka mums tahdas ir, lai ari ne wifai daudf. Bet . . . no gaisa minas tahdas nenofrita, — wezafi buhs minas tahdas ifaudsinajuſchi un to darot, wineem buhs bijis tahds noluhfs. Netizu, ka behrni pee wezakeem uſaugdami, war nerekſimatees ar wezafu gribu un eſkateem. Un tee, kas aug beſ ſchagara, rehſinas wehl wairaf, jo tos wezafi prot un grib pahrlaezinat, ka wezakeem ir taiſniba. Maſſeet domu ſtarpibas ir bijis un buhs ſtarp wezakeem un behrneem, bet tas wehl nebuhs ne naidſ, ne nizinafſhana.

Saunibas teeſtibas ir laba leeta, bet behrneem wajag ſabrast, waj wezafi ir tee, kas minas beſchi leedf, waj dſihwes aptahkti to dara. Ka behrni ſindſ, ka newar iſpreezu deht atſtaht wezafus weenus pee darba, kuſch wiſeem peetiftu un wehl atliktu, tad ari wezafi tos no ſirds miſles, jo — ka meſcha ſauz, ta atſlan. Bet tee, kas tifaſ ſmejas par tahdeem, kas rehſinas ar wezakeem (tahdeem dſihwe garäm ejot) tee gan netahdas leelas ſtrinibas no ſaweem wezakeem lai negaida.

Tahdu wezafu, kas behrnus beſ eemeſla newatu, man naw gadijees redſet. (Muhdu uſrahdit — nenofihne newat, bet gan pamahzit). Tahdus wezafus gan paſiſtu — un wairafus, kam behrna ſahpes un raiſes ſahp wehl wairaf, neta behrnam paſcham. Bet ja wezafi, kas behrnus tif ruhpiſi kopuſchi un audſinajuſchi, ſahf tos neeredſet, tad ſur wajag buht ſahdam eemeſſam. Man leekas, — ichis eemeſſs huhs — mehſ wiſi eſam aiſmiruſchi, wehrtet. Muhhu laifos beechi ſpoſchu ſchawamalu zeena wairaf, neta kodolu un tahdu jau naw daudf, kas peld pret ſtraumi, kas paleef pee ſawas pahrlaezibas, nerekſinotees ar wiſpahribas eefkateem. Un nam wehl nemaſ ilgi — tad ta naudinaw wehl ſahf nahza, tad daudf tehnu un wiſru wehl lepoidſ ar greſnam un lutinatäm meitam un ſewam. Tifaſ tagad — friſes laifos — lutekſitem ſahf atſkanet pahrmetau arweenu beechaf, jo nu daudſeem wairſ nauada ta neklauſa. Nu teef dots mahrdſ ari ſeemeetei - wehrtetajai, kurai weenmehſ ir ſahpejis, ka lutekſite, dſihdamas pehz eewehribas, aiſmiruſki ſeno tautu meitu, netiſween dainotaju - rakſtitaju, bet ari ſakra wajadſiga darba daritaju.

Ir plaſchi iſplattiti eefkati, ka ſeeweetei wajaſgot — tifaſ peemehrotees wiſhreeſcha eefkateem. Un to lutekſites ari darija — zenſdamas weena

otru pahriſpeht pahrmodynima un iſſchkehrdiba. Ir nenoleedjams, ka, lai gan modernajäm weenmehſ ir bijis jadſird daſchſ aſſ wahrds, bet eewehriba winäm ir peegreejta leela. Tadeht daudſi wezafi upureja pehdejo latu, lai tifaſ pazeltu ſawus behrnus par ſahdam pakahpen dſihwe augſtaf. Ta tomehr ir nelabojama kuhda, jo pehz Deewa ſihdſibas raditu zilweku pahrewrta par Ielli, par rotaku leetiam. Bet, to ſehji, to pſauj, Nu wiſi jutas wiſluſchees — ir wezafi, lai gan tee paſchi ir behrnus pahrat lutinajuſchi, ir wiſri, jo dſihwe jau lutekſite newar buht tif peewilziga, ka dejas ſalk, bet wiſwairaf lutekſite pate, juhtas wiſluſchees, jo wina taf ir ta pate, kas hijuſi. **Tikmehſ wina lutinaja, kamehr ſahf nahf pahrmetaumi.** Un jo ſewiſchi aſſ ſchee pahrmetaumi ir jadſird lutekſitei no wezakeem, ja tai neiſdodas eeguht zereto „labo partiju“, lai gan daſchu labu reiji wina pee tam nemaſ naw wainiga. Tadeht, lai ſcho „partiju“ eeguhtu, beechi teef iſſleetoti ir atkauti, ir neatkauti ſihdſekki. — ka zitu ſeeweefchu apmeloſchana un ſahpinafchana. Tahda gadijuma daſchreij neteef taupita ne mahſa, ne laba draudſene. **Saf**, — lai eet uſ upi otra, ja newar netaſnibas pazeest, bet man wajaga ſawas eedomas kanahfi.

Un beechi tomehr neſas nelihdi, lutekſitei mehrtis paleef neſajneedjams un atleef tifaſ atſa eemaidſ pret otu, ſewiſchi, ja ta otra ir wehrtetaja. Un ja ari lutekſite daſchreij ſajneedi ſawu weenigo mehrti, tad beechi ir ta — kas ſahneegts, tas ſawu wehrtibu jaudejis, nu wajag atkaſ zita. Tur meſlejams eemeſſs muſhu deenu tragedijam.

Mebija jau ſenaf dſihwe weeglaſa, bet zilweſiatureja prahtä diwus wahrduſ — **Peenahſtums un upuris**; tee palihdſeja paneit wiſhmagalo dſihwi. Schos diwus wahrduſ mahzija ſentſchu mahte ſaweem behrneem, bet ſo lai mahza ſaweem behrneem tas, kas paſchas mahzitas tifaſ pihbet ſauſchu preeſchä. Kara ſagrautäs materialäs wehrtibas pa leelafai baſaf jau atſajnotſ un ja ari jadſihmo truhzigaf, ka preeſch fara, tad — zilwekſ jau nedſihwo no maiſes ween — un ne weens ween no mums kara iſpoſtitajeem okupajias laifa buhs domajis; zit ſaimigi mehſ buhtu ſawäs iſpoſtitajäs mahjäs, ja ta buhtu muſhu Datwija. Un notifa kriſnumi — muſhu tautas labakee dehli ſawäm aſiniſi pirka mums muſhu Datwiju. Waj tahdus ween wina buhs domaju

ſchi muhju Latwijas eedſihwotajus, ſahdi mehs, par noſcheloſchani, ſawā wairumā beſchi eſam: ſildigūs, gſehwūs, manfabrigūs?

Karſch mums ir moraliſkā ſinā wairat ſagrahwis, nekā materialiā — muhju ſentiſchi nepaſina iſſchēhrdibas un eerauſchānas ſahres, wini dſee-daja: „Dod Deemini otram dot, ne no otra mihi-ki luhgt.“ Saprotams, tas neoſſihmē, ka mums newajadſetu ſirahdat un taupit, bet gan to, — nekad neupuret garigās wehrtibas materiālu wehrtibu labā.

Paldees Deewam, wehl mums ir un ari buhs ſahdi wezafi, ſas ſawus behrnus mahzijuſchi ne-dſihtees peha ahrejd ſpoſchuma, ſas mahzijuſchi ſawus behrnus ſeenit par wiſu wairat garigās

C.

Mahſſla dſihwot

ſchis temats — par mahſſlu dſihwot — naw ſajams. Un tomehr — naw ari daudj to zilwe-tu, par kureem waretu ſagit, ka wiai ir dſihwot prateſi. Wiſa muhju dſihwe ir leelakais mahſſ-las darbs un zilweka paſcha ſpehſos ir, parahdit, waj wiaſch to war uſwaret, waj ari ne.

Kas tad ihiti ir dſihwa? — jautā weeni. Un wiai paſchi atbild ſew tā — ſteidſigā gaitā aiſ-ſihd mums garām. Tadehl baudiſim wiſus tos preefus, ko mums ſneedi paſaule. Karai behdigai domai, karai behdigai deenai pagreeschama mugurai. Zilweks tatschu dſihwo tika weenreij — ſamdehl tad mozitees ar ſma-gām domam un nopuhletees ar newajadſigeem darbeem?

Wet ir ari ziti zilweki, pilnigi preteji ſcheem bauditajseem. Tee newar atſwabinatees no wiſa tā, ſas ſmagš. ſau no pat behrnibas tee ſem-ti ſmagumam. Wiſ ehnām wiai neſaſtata ſauli, neſin ari, ka wiau ſeſā ſeed un ſmarſcho neſai-tami ſeedi, neſaſtata, ka pahri wiſam tam lido iweegli taurini, ſkan gaiſchās un rotatigas putnu dſeeſmas. Wiſs tas naw winaem dots, wiſi preefi un ipreezas teem weenigi — pelſchānas objekts. Un lai ari ſchee zilweki pedantiſki iſ-pilda ſawus peenahlumus, wiai ir tikpat nelai-migi kā bauditaji, kuri paſihjt tika mirdſoſchjo wirsuſi un neſin un neſprot leetu dſikāto ſa-turu.

Dſihwe tomehr nekaujas ar ſewi jofotees. Ta dota mums rokās, kā ſahds uſdewums, ſas mums jaatriſina, zit nu labi mehs to waran

wehrtibas, mahzijuſchi kizet labā uſwarai pahre ſaunumu. Pat tad, kad ſchee wezafi duſes kapu ſalnia, ir tad wehl wiau ſwehtiba to behrnus pawadis latrā dſihwes nedeend; jo naw paſaulē ſtipratas waras par ſkaidru ſirdi un goda prah-tu. — Tas ir wiſdahrgakais mantojums, ko we-zaki war ſaween behrneem aſtaht. Naw ſahda iſmijuma beſdibena, kuream ar ſcho mantojumu zilweks neſpehtu zauri tikt. ſkaidra ſirds ra-lidieja muhju paſatu bahrenitei wiſās liktās un nedeendās. Un ari muhju tautu tika ſkaid-ra ſirds war ſaulitē zelt un zitu tautu wida to tā paſatu bahreniti, darit par daitako ſtarp mah-ſam. U to — Deewš, ſweht Latwiju!

un protam. Un ir ſahdi dſihwes mahſſlineeki, kureem wiſs, ko wiai ari uſſahktu, labi weizas. Wiai mihl gaiſcho deenu tikpat labi, kā tum-ſchako nakti, nemeerigo pawajari ſapat tā mee-rigo klujo ſeemu. Wiſur wiai atrod ſawas la-bās puſes, wiſur kaut ko ſkaistu un wehrtigu.

ſchee zilweki ijdara ne tika ſawu peenahlu-mu, bet teegas pat pahri par to, mehginadami ſimelt wiſus eſſebhjamos darbības weibus. W to naw teikts, ka wiai newaretu kluhditees, ka wiai nekad nekluhditos. Ne — tai-ſni otradi, — wiai gluſchi labi ſin, ka „malditees ir zilwezigi“ un ka mehs wiſi kluh-damees. Wet bej wiſa ta wiai ſin ari, ka latra kluhda ir labojama, ſin, ka no kluhdam war i-wairitees, ja meen no wianam zilweks gribeſis un pratis mahzitees.

Dſihwes mahſſlineekš war buht latrē, Ween-alga, ſahdu darbu wiaſch dara, ſahdu weelu e-nem — wianam tika ſaprot no latras ſawas deenas radit un weidot mahſſlas darbu. Lit daubi, ſas paſaulē tatiſchu ſagahdā mums ſaimi. Wet zilweki naw ſaimigi tika tapehš, ka winaem truhft dſihwot mahſſlas, ziteem wahrdeem — ſaimes mahſſlas. Kā to panahkt, par to ſahds domatajs ſihmigi ſaka:

„Zilweki rund par ſaimi un par nelaimi, kuru winaem liktenis peeſchiro. Tak tas, ko zilweki ſauz par ſaimi un nelaimi, naw wairat nekās, kā neapſtrahdats materials. No zilweka atkara-jas tas, kā wiaſch ſcho weelu, ſcho materiālu ap-

krabha. Ne jau tikmēns, nedz debesis kareid mums laimi. Bet zilveks pats, to few sagahda, pats samas krubtis rada few debesis. Zilvekam jaruhpejas neween par to, lai minsh eesetu debe-

stis, bet lai arī debesis eenahstu wta. Kas pats fewi nenes debesis, tas wolti winaas melles wist pasaulē un tomehr neatradis."

Chrkščlogu un rabarberu konserwi seemai

Chrkščlogu un rabarberu konserweshana neprafa nekahdus idewumus — jo loti labus un wehrtigus chrkščlogu un rabarberu konserwes eespehams pagatawot pilnigi bez zuktura peedewam — tāpehš šho angu konserweshanai beegreeschama pehš eespehjas leelaka wehriba. Wisweentahrschais usglabashanas panchmeens:

Chrkščlogas uhdenti. No kashineem un seebditerischem notihritas, noskalotas, wefelas un nebojatas chrkščlogas sapilda plattaklainās pudelēs un pahrlēj ar tihru, wehšu uhdenti tā, lai ogas buhtu no uhdens apnemtās. Pudēlez zeeschi aistorē, aistalo un usglabā wehšā weetā. Ja šaimwezibā leetojamais uhdens naw wifai labš, tad labal to uhwahrit, atdšefet un tad pahrlēet ogam. Uhdenti labi usglabajas tilai pilnigi šafas, zetas un šahbas chrkščlogas, bet ja ogas šahšahjas jau gatawotees un tajās laut neezigos dau- dšums jau attihšitjušahs zuktura dahas, tad šahšas ruhšahanas prozeks un ogas šahš bojatees. Seemā chrkščlogas war šahwahrit un isleetot dahšadu šahdeheenu gatawoshanai, tāpat tā šwahigas.

Weegli pagatawojams un labi usglabajams ir e hrkščlogu beeseenis. Beesena pagatawoshana der tilai gūstēt zetas un šahbas ogas, šurās wehl naw šahšahjas, attihšitees zuktura dahas. Ar neleelu uhdens peedewu chrkščlogas šafutina, kamehr wē pilnigi iskšihst. Tad šarsto ogu masu nekawešohši šapilda labi isihritās, šarstās, šahšās pudelēs. Lai aistawetu pelejuma attihšitju, pudelēs wirs beesena uslej apm. 1,5—2 zm. beesu šahrtu šahšas ehdamās ekšas. Pudēlez štingri aistorē un usglabā wehšā weetā. Chrkščlogu beeseni war isleetot dahšadu šahdeheenu gatawoshana waj arī peeleetot zukturu, leetot tā eewahrijumu.

Chrkščlogu marmelade. Marmelades gatawoshana war nemt pawifam šafas, pusgatawas un arī eenahšahšās ogas. Notihritās chrkščlogas ar neleelu uhdens peedewu šafutina šehgtā traukā, kamehr šahšihst, tad pecher zukturu apm ½ daku no ogu šwara un wahrišhann turpina, kamehr masa labi šahesejusi. Gatawo marmeladi šarstu šapilda šahšās, šarstās buržinās, šas noweetotās us wairahšahrtām šahžotās, miškštas drahnās. Kad marmelade atšifusi, buržinas zeeschi nosēen ar pergamentu waj zelosanu un usglabā wehšā, šahšā weetā.

Ja nama mahte nebaidas no idewumeem, tad war pagatawot loti garšhigu šafā e hrkščlogu eewahrijumu: Nem weenadās šwara dahās ogas un zukturu. Nemot us 1 glasi uhdens, 1 lgz zukturu, zukturu šawahra šihrupā. Kad wirs zukturs iskusis un šihrupš mēleet pawahrijees, tad leel tajā notihritās chrkščlogas un us lehnas nguns wahra. Lai ogas nekahšihstun un eewahrijums isnahstun glihtaks, naw wehlams maifit ar šaroti, bet šahš laiku pa šaitam nšmanigi šafaku-

ština, lai ogas šagrintu dibenā. Wahra apm. 20 minūtes, atdšefetu šapilda neleelās buržinās un usglabā seemas wajadšibam.

Rabarberi seemai loti labi usglabajas uhdenti. Notihritus, šagreestus rabarberu šahrtius šaleet labi isihritās pudelēs, pahrlēj ar tihru, wehšu uhdenti, aistorē un usglabā wehšā weetā. Šleeto tāpat tā šwahigus. Uhdenti, šurā rabarberi usglabajahšees, naw eeteigams leet projam, to war isleetot šahdeheenu gatawoshana šopā ar rabarbereem, jo šahš uhdenti ir iskšihšufi daku no rabarberos ešohām mineralweelam.

Rabarberu beeseenis: Ruhpigi notihritus, šagreestus rabarberu šahrtius ar masu uhdens peedewu šutina šehgtā traukā, kamehr tee šahšihst. Rabarberu masu šarstu šapilda pudelēs, pahrlēj ar 1—2 zm. beesu ehdamās ekšas šahrtian, pudēlez aistorē un usglabā. Seemā no rabarberu beesena war pagatawot, loti dauti un dahšadus šahdeheenus. Ja rabarberu beesenim pirms leetošahanas peeleet zukturu, isnahst loti garšhigs rabarberu eewahrijums.

Satura rahbitajs:

	Lpp.
— ja. „Mehs esam kungi muhšu dširtajā semē . . . . .”	369
M. Špirgš, „Kas pašahreis darams un šo nebrihst nolawet . . . . .”	370
J. K. Kachigatās šahšo širšhu šahširnes šmitšs semē . . . . .”	372
J. Šm, „Dwi teizanti lihšlekti augšu šoku pašargashana no šaitēleem . . . . .”	373
J. ūtr. A. Šarkalns, „Daukšas aplahrt- nes šoploju 10 darba gabi . . . . .”	374
G. Ritmanis, „Širgu aplahšanas šola . . . . .”	376
Kur dabujamas dreņu šaurules . . . . .”	377
Šadomi buhwneezibā . . . . .”	378
Dauku seeweetei . . . . .”	381

Redaktors: agronomš R. ūlmanis.
Atšihigais redaktors: J. Druwa.